

RM 13 rovás-betűkészletek tulajdonságai

Az RM 13 név jelentése „rovás modell”, amelyhez a hozzátoldott szám a 2013. évre utal.

Ez a készlet leginkább abban különbözik a többi általam készített készlettől, hogy meg van benne az X/x, Y/y és a W/w. A Q/q-betűk eddig is meg volt, csak mint a rovás eK-ja. Erről már írtam, hogy egyes kutatók (pl. Varga Géza) szerint ez a rovás-ABC-ben a Q-betű elődje vagy rovásmegfelelője lehetett. Ezeket a betűket, hogy az ezeket tartalmazó szövegek oda-vissza átróhatók legyenek – függetlenül attól, hogy milyen latin betűvel írt nyelvről van szó – valamilyen formában meg kell jeleníteni a rovással írt dokumentumban, vagy a már így átrótt szöveg gond nélkül vissza alakítható lehessen eredeti latin betűs változattá. Egyrészt ez jelenti a rovásírás latin betűs írással való kompatibilitását.

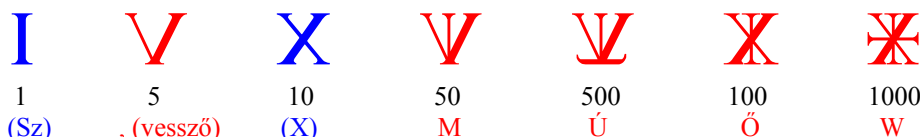
Az általam készített készletek inkább jelentik egy út állomásait, mint egy-egy rovás-változatot. Ilyenek is vannak, de nem ezek a jellemző esetek. A készletekkel való kísérletezések folyamán több betűstílus is megragadt bennem annak ellenére, hogy azok a későbbiek folyamán meghaladtakká váltak. Ilyen volt az általam „gótikus”-nak nevezett, talpas betűkkel rendelkező készletek, amelyeket a korszerű betűkhöz hasonlatosabbá téve már „roman”-nak neveztem. Hasonlóan alakult a „ceruza” névvel ellátott készletek sorsa is, mert a legújabb ilyen névvel rendelkező készlet már egyforma vastagságú vonallal rajzolt betűkből áll. Ebből a legújabb „ceruza” készletből alakítottam ki az „RM 13 írás” nevű rovás-betűkészlet, amellyel a kézi íráshoz hasonlóvá próbáltam tenni a rovásírást.

Az RM 13 készletek billentyűzet-kiosztását lent mutatom be.

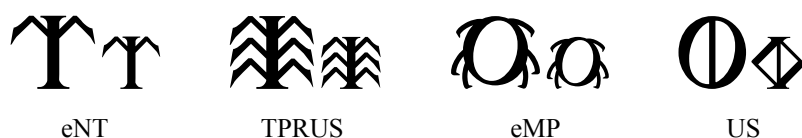
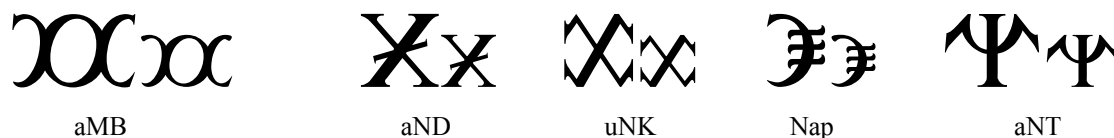
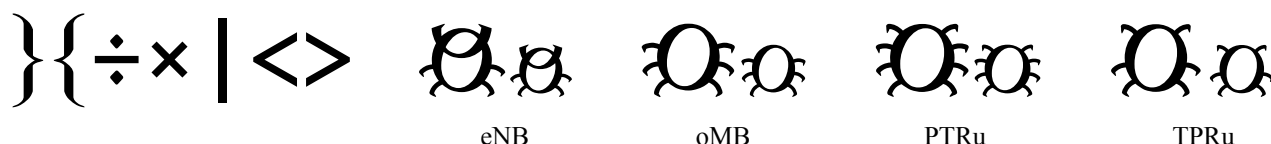
 A/a	 Á/Á	 B/b	 C/c	 L / É	 D/d	 E/e	
 É/é	 F/f	 G/g	 Á / Ü	 H/h	 I/i	 Í/í	 J/j
 K/k	 L/l	 K / U	 M/m	 N/n	 B / N	 O/o	
 Ó/ó	 Ö/ö	 Ő/ő	 P/p	 Q/q	 R/r	 S/s	
 A / S	 T/t	 X / C	 U/u	 Ú/ú	 Ü/ü	 Ű/ű	

A zöld színű betűk billentyűi és írási módjuk megegyezik a latin betűs írással a számítógépen. Ezeket külön nem kell bemutatni, csak a többitől megkülönböztetni. A piros színű betűk írásához a betű alatt azonos színnel megadott billentyűzet és az Alt Gr billentyű idejű lenyomása kell.

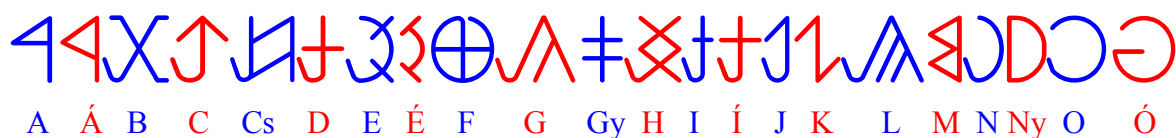
A számoknál is az AltGr billentyűt kell használni a szám alatt azonos színnel jelölt billentyűkkel. Az 1-es (I.) és a 10-es (X) kivétel, mivel ezek egyben betűk is. Így ezt a két számot az I-vel (rovás Sz) és az X-el kell írni.

A bogárjeleknek és a kötül kelvő egyéb írásjeleknek nincsenek önálló billentyűi, ezeket a „beszúrás-különleges karakterek” opcióval lehet a dokumentumba írni.

A billentyűzetkiosztás az összes RM 13 készletre érvényes, függetlenül attól, hogy a billentyűzetkiosztást a „roman” rovás-betűkészlet betűivel végeztem.

Az RM 13 írás (ékezet nélkül írtam a készletek nevét, hogy a rendszer más esetben is megtalálja) betűit azonban külön is be kell mutatnom. A rovásírás betűit nem mindenki ismeri, de aki ismeri, az sem fogja a rovás betűket „kézírás” formában minden esetben felismerni. A betűket összekötő a betűk alakját is megváltoztatták többé kevésbé.

Ű Ű P Q R S Sz T Ty U Ú Ű Ű V W X Y Z Zs

a á b c cs d e é f g gy h i í j k l m n ny o ó ö ő

p q r s i t ty u ú ű ű v w x y z zs

Lent egymás mellé raktam az RM 13 iras betűit.

44 44 Xx Jj Hh t t 33
 33 ⊕⊕ √√ ‡‡ 33 t t t t
 11 11 √√ ⊗⊗ 33 33 D D
 33 ⊖⊖ 33 Kx 33 33 33
 √√ 33 Yy Xx Mm Mm 33
 33 Mm Ww Xx Yy 33
 Yy

A folyamatos rovásírás betűit jobb irányból bal irányban haladó írásra terveztem. Korábban a balról jobbra történő írást propagáltam, mivel a rovásírás nehezebben tehető kompatibilissé a latin írással, ha az szembe megy vele. Egészen addig képviseltem a balról jobbra írás szükségességét, amíg el nem jutottam a rovásírás kézi írásként írni tudó készletig. Itt aztán támadt az a nehéz kérdés, hogy a rovásírást kézi írásként (is) megtanult embernek mekkora kedve lenne-e az általa megtanult irányú írással szemben írni? A „nyomtatott” betűkkel olyan irányban ír az ember, amilyen irányban akar, azonban a kézi írásnak meg van a maga vonalvezetési technikája, amit ha valaki elsajátít, aligha fog a másik irányban írni, ha a körülmények még is úgy hoznák. A kézi írás nem ismer

kompromisszumot. Ezért írnak balról jobbra is a bal kezesek. Meglátásom szerint a kétféle irányú kézi írás csak a rovátársadalmat szakítaná szét jobb, vagy bal irányban írók táborára. A „kézi” írást lehetővé tevő készletnél el kellett döntenem, hogy melyik írási irány legyen a döntő. Tekintve, hogy ilyen döntést csak a maga számára jogosult hozni, kénytelen voltam visszatérni a jobbról bal irányban haladó írásra. Nagyon nem is bántam, mivel a rovásírás hagyományos irányát is a rovásírás egyik eredeti tulajdonságának fogtam fel, így mindjárt okom is lett visszatérni a „jobbról-balra” változatra. De volt más okom is.

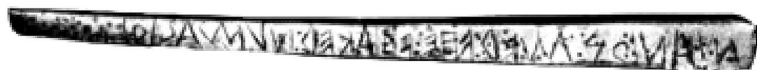
Varga Csaba egyik könyvében (Az ABC 30.000 éves története, 52. oldal) egy érdekes dolgot mutatott be az azóta meghalt szerző. Az Interneten más címen itt is elérhető:

http://www.varga.hu/IRASTORTENET/IRASTORTENET%20BEVEZETO_.htm

A megadott oldalon többek között ez olvasható:

Még senki sem méltatta figyelemre, hogy milyen is volt régebben a mai "latin" ABC. Én vettem a fáradságot. Alább 2.500 esztendősz díszűn lévő latin feliratot mutatok. Felül a díszű látható, a rá karcolt írással. A középső sorban a díszű feliratának formahű másolata, ez alatt pedig *ugyanezeknek* a betűknek mai formában használt alakja látható. A felirat jobbról balra olvasandó, maga a szöveg pedig latinból magyarra fordítva így hangzik: "MARIOS CSINÁLT ENGEM RUMASIOSNAK". Nézzük tehát a díszűt:

A feliratos tárgy:

A felirat *formahűen*:

IOISAWVN:DEKAHF:EBF:DEW:SOIRAM

A régi jelek mai
dizájnnal:

IOISAM VRDEKAHF EHF DEM SOIRAM

Tehát 2500 évvel ezelőtt még a latin is jobbról bal irányban írt. Ez az írási jellemző az arab nyelvekre is. Tehát a jobbra haladó írás az eredeti nem csak a rovásírás, hanem más írások számára is. Hogy miért tért át a „világ” a jobbra haladó írásról a balra haladó írásra, nem tudom. De nem technikai okai lehetettek, mivel írni a homokba, kőre vagy papírra mindkét irányban lehet. Úgy gondolom most már, hogy a rovásírás közismert írási iránya az rovásírás ősiségének egyik igazolása. Ha pedig ebből származnak technikai problémák a korszerű írásnál, azokra ajánlatos lenne technikai megoldásokat keresni.

Az RM 13 négy készlete mindegyikének meg van a maga tükör változata, ami a készlet neveiben a név végén levő T-betű utal, pl. RM 13 írás T. Ezekben a készletekben a betűk és más írásjelek is vízszintesen tükrözöttek, akár a balról jobbra író rováskészletekben. A tükrözés azonban azt a célt szolgálja, hogy egyéb lehetőség híján balról jobb irányban lehessen szerkeszteni jobbról balra haladó írású dokumentumokat. A „tükör” készlettel szokott módon lehet dokumentumot szerkeszteni. Ha ilyen dokumentum pdf-formában kerül mentésre, az képként átalakítható, mint valami szkennelt lapokból álló dokumentum. A képeket ugyanakkor lehet tükrözni.

Ehhez a dokumentumhoz készítettem írási mintákat is, de terjedelmesebb méretben, hogy olvasás gyakorlására is alkalmasak legyenek. Az „RM 13 gotikus” készlettel róttam át Arany János költeményét, a TOLDI-t. Az „RM 13 roman” készlettel „Az ember tragédiáját”, Madáchtól. Az „RM 13 ceruza készlettel viszont rövidre fogott mintát készítettem: a legrégebbi magyar nyelvemléket, a „Halotti beszédet”, Ezt használtam fel a tükrözés bemutatásához is. A szöveg az eredeti olvasatában van rovásra „fordítva”.

